

***Delator* w kanonicznym prawie karnym**

STRESZCZENIE ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

W prezentowanej rozprawie doktorskiej została podjęta próba odpowiedzi na pytania: Kim jest *delator*? Czy współcześnie istnieje urząd? Skąd wywodzi się jego pochodzenie oraz w jaki sposób zostało recypowane do dzisiejszego prawodawstwa? Jak obecnie wygląda jego urząd, czy spełnia swoje funkcje i zadania we współczesnym prawie kanonicznym? W jaki sposób możemy dziś czerpać z dobrodziejstwa historii prawa rzymskiego, prawa kanonicznego w aspekcie dyscypliny naukowej prawa kanonicznego? Celem głównym niniejszej pracy, w której będą analizowane normy prawne Kościoła łacińskiego będzie próba wykazania instytucji *delator* w obecnym prawodawstwie kanonicznym, ale także jej powiązania z prawem rzymskim. Niepodważalnym faktem w nauce prawa kanonicznego jest wpływ prawa rzymskiego na rozwój prawa kościelnego. Celem opisowym jest zaprezentowanie omawianej tematyki w przeszłości oraz współczesności. Celem eksplanacyjnym niniejszej dysertacji jest wyjaśnienie kim był *delator*, jakie jest jego znaczenie w kanonicznym prawie karnym.

Praca składa się z pięciu rozdziałów zakończonych podsumowaniami. Rozdział pierwszy pt. „Kształtowanie się pojęcia *delator*” dotyczy zaprezentowania kształtowania się pojęcia *delator*, zawiera wyjaśnienia pojęcia *delator* oraz znaczenia w literaturze terminu *accusator*. Następnie przedstawia rozwój tytułowego urzędu w historii prawa rzymskiego z uwzględnieniem periodyzacji na okres archaiczny oraz przedklasycy. W dalszym rozwoju urzędu *delator* następuje próba wskazania jaka jest jego rola w rzymskim procesie karnym. Omówienie statusu prawnego, odpowiedzialności oskarżyciela

rzymskiego a także jego funkcji w prawie rzymskim stanowi zakończenie rozważań w pierwszym rozdziale.

Rozdział drugi pt. „*Delator* w historii kanonicznego prawa karnego” odwołuje się do historii kanonicznego prawa karnego przedstawiając recepcję prawa rzymskiego jaka miała miejsce przez prawo Kościoła katolickiego. Przedstawienie niniejszego zagadnienia następuje według poniższego schematu. Zaprezentowane jest pojęcie i znaczenie prawa rzymskiego w nauce Kościoła katolickiego a także historyczny rozwój recepcji. Autorka przedstawia instytucję *delator* w przepisach prawa kanonicznego do promulgacji Kodeksu Prawa Kanonicznego z 1917 r. wraz z uwzględnieniem źródeł powołania urzędu promotora sprawiedliwości w Kościele. Autorka sygnalizuje niejako „spotkanie się” czasów starożytnych z nowożytnymi. Główna „esencja” pracy ukryta jest w ewolucji pochodzącego z starożytnego prawa urzędu *delator* do jego ewolucji współczesnego promotora sprawiedliwości.

Rozdział trzeci pt. „Ewolucja promotora sprawiedliwości w ustawodawstwie Kościoła” przedstawia wyjaśnienie pojęcia promotora sprawiedliwości, podstawowe regulacje, a także jego kompetencje jakie zostały mu przyznane. Wskazuje się, iż ustawodawca kościelny nadał kompetencje tj.: zaskarżanie małżeństwa, obecność przy przesłuchaniu lub przedstawieniu sądowi zagadnień, przejrzenie akt sądowych oraz możliwość wniesienia skargi o nieważność wyroku lub apelacji. Do przedstawienia powyższych treści korzystać należy z obecnie obowiązujących przepisów prawa kanonicznego. Następnie wskazano na rozwój urzędu promotora sprawiedliwości w prawie Kościoła katolickiego omawiając zwyczaj prawny jako źródło jego powołania, średniowieczne prawodawstwo Kościoła, sygnalizując również wpływ procedury śledczej Innocentego III na powstanie urzędu promotora. Następnie odwołano się do urzędu promotora sprawiedliwości w: Kodeksie Prawa Kanonicznego z 1917 r. oraz instrukcji *Provida Mater Ecclesia* z 15.08.1936 r. Opisane zostały w tym miejscu także: nominacja i przymioty wraz z uprawnieniami jakie posiada promotor sprawiedliwości.

Rozdział czwarty traktuje o innych urządach kościelnych jakie mogą stanowić odpowiedniki rzymskiego *delator*. Wyjaśniono pojęcia a także podjęto próbę odnalezienia cech wspólnych dla: adwokata, sędziego oraz notariusza. Nie we wszystkich urządach wykazano wspólne cechy.

W rozdziale piątym pt. „Rola *delator* w kanonicznym postępowaniu karnym” przedstawiono kwestie dotyczące roli *delator* w dochodzeniu wstępnym. Poruszone zagadnienia dotyczą kwestii związanych z próbą udzielenia odpowiedzi w zakresie takim jak: jakie obecnie wykonuje się czynności przygotowawcze oraz czym jest informacja wstępna w dochodzeniu wstępnym; jaki organ jest kompetentny do przeprowadzenia postępowania wstępnego oraz nakreślenie jego ewentualnie występujących skutków. Wskazano również dokumenty pozakodeksowe, które traktują o analizowanym dochodzeniu. Omówiono zagadnienie karnego procesu sądowego: pojęcie i zakres wraz z jego elementami. Wskazano również uwagę na karne postępowanie administracyjne, które w podobnym schemacie przybliżono odbiorcom. We wszystkich rozdziałach zachowano jednolity podział redakcyjny, występuje trzy podrozdziały wraz z mniejszymi jednostkami redakcyjnymi oraz czwarty podrozdział w którym zawarte są bieżące podsumowania.

Delator w kanonicznym prawie karnym

ABSTRACT OF DOCTORAL DISSERTATION

In the presented doctoral dissertation, an attempt was made to answer the questions: Who is a delator? Is there an office today? Where does its origin come from and how was it incorporated into today's legislation? What does his office look like now, does it fulfill its functions and tasks in contemporary canon law? How can we today draw from the benefits of the history of Roman law and canon law in the aspect of the scientific discipline of canon law? The main goal of this work, which will analyze the legal norms of the Latin Church, will be an attempt to demonstrate the institution of delator in the current canonical legislation, but also its connection with Roman law. An indisputable fact in the science of canon law is the influence of Roman law on the development of church law. The descriptive purpose is to present the discussed topics in the past and present. The explanatory aim of this dissertation is to explain who the delator was and what his significance is in canonical criminal law. The work consists of five chapters ending with summaries.

Chapter one titled "The development of the concept of delator" presents the development of the concept of delator, contains explanations of the concept of delator and the meaning of the term accusator in the literature. Then it presents the development of the title office in the history of Roman law, including periodization into the archaic and pre-classical periods. In the further development of the office of delator, there is an attempt to indicate what his role is in the Roman criminal process. A discussion of the legal status, responsibility of the Roman prosecutor and his function in Roman law concludes the considerations in the first chapter.

Chapter two entitled "Delator in the history of canonical criminal law" refers to the history of canonical criminal law, presenting the reception of Roman law by the law of the Catholic Church. This issue is presented according to the diagram below. The concept and importance of Roman law in the teachings of the Catholic Church as well as the historical development of its reception are presented. The author presents the institution of delator in the provisions of canon law until the promulgation of the Code of Canon Law of 1917, including the sources of the establishment of the office of promoter of justice in the Church. The author signals, as it were, a "meeting" of ancient times and modern times. The main "essence" of the work is hidden in the evolution of the office of delator from ancient law to its evolution of the modern promoter of justice.

Chapter three entitled "The evolution of the promoter of justice in the legislation of the Church" presents an explanation of the concept of the promoter of justice, basic regulations, as well as his competences that have been granted to him. It is indicated that the church legislator granted competences such as: appealing against a marriage, being present at a hearing or presenting issues to the court, reviewing court files and the possibility of filing a complaint for the invalidity of the judgment or an appeal. The currently applicable provisions of canon law should be used to present the above content. Then, the development of the office of the promoter of justice in the law of the Catholic Church was indicated, discussing legal custom as the source of its appointment, the medieval legislation of the Church, also signaling the influence of the investigative procedure of Innocent III on the creation of the office of the promoter. Then, reference was made to the office of the promoter of justice in the Code of Canon Law of 1917 and the instruction *Provida Mater Ecclesia* of August 15, 1936. The nomination and qualities and powers of the promoter of justice were also described here.

The fourth chapter deals with other church offices that may be equivalents of the Roman delator. The concepts were explained and an attempt was made to find common features for: a lawyer, a judge and a notary. Not all offices showed common features.

In chapter five entitled "The role of the delator in canonical criminal proceedings" presents issues regarding the role of the delator in the preliminary investigation. The issues raised concern issues related to the attempt to provide answers in the following areas: what preparatory activities are currently being carried out and what is preliminary information in the preliminary investigation; which authority is competent to conduct the preliminary

proceedings and an outline of its possible effects. Non-code documents that deal with the analyzed investigation were also indicated. The issue of criminal court proceedings was discussed: the concept and scope along with its elements. Attention was also drawn to criminal administrative proceedings, which were presented to the recipients in a similar manner. A uniform editorial division has been maintained in all chapters, there are three subchapters with smaller editorial units and a fourth subchapter containing current summaries.